

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**PEDAGOGIK OLIIY TA‘LIM MUASSASALARIDA TA‘LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA AMALIYOT BILAN UZVIYLIGINI TA‘MINLASH
MASALALARI**

**Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya
2024-yil, 15-oktyabr**

**Republic-wide scientific and scientific-technical conference
ISSUES OF ENSURING INTEGRATION WITH PRACTICE IN
ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF
PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION**

October 15, 2024

1974 2024
**Республиканскую научно-техническую конференцию на тему
«РОЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
ВЗАИМОСВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ»,
которая состоится 15 октября 2024 года**

JIZZAX – 2024

qishloq xo'jaligidagi real muloqot muammolariga tayyorlaydi . Oxir oqibat, bunday yondashuv bitiruvchilarning jahon mehnat bozorida tobora ko'proq talab qilinayotgan kuchli kommunikativ kompetensiyalarga ega bo'lish zarurati bilan mos keladi.

O'qitishning interfaol usullaridan foydalanish o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi, bu ayniqsa, endigina o'z faoliyatini boshlayotgan talabalari uchun juda muhimdir.

Umuman olganda, ushbu interfaol usullarning doimiy evolyutsiyasi talabalarni zamonaviy qishloq xo'jaligi amaliyotlari talablariga javob berishga tayyorlash uchun juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bulgakova O. et al. Formation of information-communication competence of the future agricultural engineering specialists at agricultural institutions of higher education //Engineering for Rural Development. – 2023. – T. 22. – C. 691-699.

2. Bazarovna Q. D. APPROACHES TO TEACHING AGRICULTURAL UNIVERSITY STUDENTS A FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL COMMUNICATION //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2023. – T. 3. – №. 3. – C. 49-54.

3. LAZARIEV O. et al. Definition of A Process of Forming Professional Communicative Competence of the Future Agrarian Experts.

4. Lotareva D. et al. Innovative tools of modern learning: using master classes and training in the educational process for achieving communicative competences. – 2024.

5. Kutbiddinova R. A. et al. The Use of Interactive Methods in the Educational Process of the Higher Education Institution //International Journal of Environmental and Science Education. – 2016. – T. 11. – №. 14. – C. 6557-6572.

6. Borasheva A. The Crucial Role of Teacher Support in Enhancing Willingness to Communicate, Professional, Communicative and Lexical Competences //Pubmedia Jurnal Penelitian Tindakan Kelas Indonesia. – 2024. – T. 1. – №. 4. – C. 9-9.

7. Нуратдинова, Ж. (2024). Educational and professional content of teaching a foreign language in agricultural universities . Преимущества и проблемы использования достижений отечественной и мировой науки и технологии в сфере иноязычного образования, 1(1), 237–238. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/field-foreign-education/article/view/32662>

8. Nuratdinova Jupargul Satbaevna. (2023). METHODOLOGY OF TEACHING PROFESSIONAL COMMUNICATION IN A FOREIGN LANGUAGE FOR STUDENTS OF AGRICULTURAL EDUCATION FIELDS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 11(4), 63–67. Retrieved from <https://giirj.com/index.php/giirj/article/view/5030>

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNING TA'LIM SIFATIGA TA'SIRI

Yusupova Nafisa Xursanaliyevna
FarPI oliy matematika kafedrasi assistenti

Anatatsiya:

Innovatsiya yuqori samaradorlikka ega yangiliklarni tatbiq etish, insonning yangi yoki avvalgi bilimlarini sifatliroq bo'lgan ko'rinishdagi intellektual faoliyat, ijodiy jarayoni, kashfiyotining yakuniy natijasi hisoblanib, ta'lim, fan va ishlab chiqarishning integratsiyasiga qaratilgan bo'ladi. Pedagogik innovatsiyalar ta'lim maqsadi, mazmuni, ta'limni tashkil etishning shakl va usullari, o'qituvchi va talabaning birgalikdagi faoliyatini tashkil etish. Bir vaqtning o'zida innovatsiyalarni ta'limning tashkiliy, metodik va amaliy jihatlarida tatbiq etilishi ta'lim sifatini oshirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Innovatsion jarayon yangilikni yaratish, ommalashtirish va tatbiq etish hisobiga ta'lim tizimini rivojlantirish jarayoni hisoblanadi.

Kalit so'zlar: inovatsiya, texnologiya, tashxislash, axborot olish, etalon.

Annotation:

Innovation is considered to be the final result of the application of high-efficiency innovations, intellectual activity, creative process, discovery of new or previous knowledge of a person in a better quality, and is aimed at the integration of education, science and production. Pedagogical innovations are educational goals, content, forms and methods of organizing education, organization of joint activities of teacher and student. At the same time, the implementation of innovations in the organizational, methodical and practical aspects of education is the main means of improving the quality of education. The innovative process is the process of developing the educational system due to the creation, popularization and implementation of innovations.

Key words: *innovation, technology, diagnosis, information acquisition, standard.*

Ta'lim sifati jamiyatdagi ta'lim jarayonining holati va samaradorligini belgilaydigan mezon hisoblanib, ta'lim jarayonida erishilgan natijalarning me'yoriy talablar, ijtimoiy va shaxsiy ehtiyojlarga muvofiqligini aniqlaydi. Ta'lim sifati nafaqat ta'lim jarayoni natijalari, balki mazkur natijalarni shakllantiruvchi omillarni ham ifodalaydi. Bu omillar ta'lim maqsadi, ta'limni tashkil etish shakl, metod, vositalari, o'qituvchilar tarkibi, salohiyati, pedagogik faoliyati, ta'limiy dasturlar va ta'lim texnologiyalari, resurslar va ulardan foydalanish shart sharoitlari, ta'limning tashkiliy – huquqiy ta'minoti, o'quv jarayonining moddiy – texnik ta'minoti, axborot va uslubiy ta'minot, shuningdek, maktabdagi tarbiyaviy ishlar sifatidan iborat. Ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish ta'lim natijalari va yuqoridagi omillar sifatini oshirish imkonini beradi. Shuning uchun, innovatsion texnologiyalar asosida ta'lim sifati va samaradorligini oshirish muammosi shaxsni rivojlantirish va uni hayotga tayyorlashga yo'naltirilgan kompleks vazifalarni amalga oshirish bilan bog'liq bo'lib, ta'lim siyosatining bugungi kundagi muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Innovatsiya yuqori samaradorlikka ega yangiliklarni tatbiq etish, insonning yangi yoki avvalgi bilimlarini sifatliroq bo'lgan ko'rinishdagi intellektual faoliyat, ijodiy jarayoni, kashfiyotning yakuniy natijasi hisoblanib, ta'lim, fan va ishlab chiqarishning integratsiyasiga qaratilgan bo'ladi. Pedagogik innovatsiyalar ta'lim maqsadi, mazmuni, ta'limni tashkil etishning shakl va usullari, o'qituvchi va talabaning birgalikdagi faoliyatini tashkil etish. Bir vaqtning o'zida innovatsiyalarni ta'limning tashkiliy, metodik va amaliy jihatlarida tatbiq etilishi ta'lim sifatini oshirishning asosiy vositasi hisoblanadi. Innovatsion jarayon yangilikni yaratish, ommalashtirish va tatbiq etish hisobiga ta'lim tizimini rivojlantirish jarayoni hisoblanadi.

O'qitish jarayonining samaradorligini oshirishda asosiy o'rinini ta'limga interfaol usullarni, innovatsion pedagogik texnologiyalarni kiritish va ulardan mohirona foydalanish muhim o'rinda turadi.

Mustaqil O'zbekistonning ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar negizida to'laligicha zamonaviy va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash maqsadi yotadi.

Ta'lim muassasalarida amalga oshiriladigan innovatsion pedagogik faoliyatning asosiy vazifalariga pedagogik jarayon komponentlari (ta'limning mohiyati, maqsadi, mazmuni, o'quvchilarning o'quv faoliyatini tashkil etish shakl, metod va vositalari, boshqaruv tizimi) sifatini ijobiy o'zgarishi kiradi.

Ta'lim muassasasida innovatsiyalarni tatbiq etishdan ko'zlangan asosiy maqsad:

1. Ta'lim sifatini yanada yuqori bosqichga ko'tarish;
2. Ta'lim muassalari raqobatbardoshligini oshirish;
3. Talabalarni mustaqil hayotga tayyorlash;
4. Talabalarda ma'lumotlarni mustaqil qabul qilish va tahlil etish ko'nikmalarini shakllantirish;
5. Talabalarining qobiliyatlarini yuqori darajada shakllantirishdan maqsad esa, ularni har tomonlama rivojlantirish hisoblanadi.

Ta'lim texnologiyasi tizim sifatida qaralsa, uning tuzilmasini tashkiliy funksional elementlar bo'yicha tasavvur etish mumkin: Ta'lim texnologiyasining tashkiliy elementlari - taxsil beruvchi, taxsil oluvchi, maqsad, natija, axborotlar mazmuni, metodlar vositalar, usullar va o'qitishning tashkiliy shakllari, nazorat qilish, tashxislash, axborotlar olish usul va vositalaridan iborat.

Pedagogik jarayon o'quv maqsadini qo'yish bilan boshlanadi. Maqsad shunday aniq bo'lishi lozimki, u vositasida ta'lim-tarbiya jarayonini qanday darajada amalga oshirilganligini aniqlash, berilgan vaqtda ko'zlangan maqsadga erishishni ta'minlaydigan didaktik jarayonni ko'rish imkonini bersin.

Ta'lim texnologiyasining maqsadi o'rganilayotgan o'quv predmetining maqsadlaridan va mazmunidan, tarbiyaviy ta'siridan kelib chiqqan xolda aniqlanadi, xamda ta'lim maqsadiga mansub bo'ladi.

Axborot mazmuni, yangi o'quv materiali quydagilarda o'z aksini topadi: ko'rilayotgan fanni o'qitish, mazmuni o'zida aks ettirgan ta'lim texnologiyalari, darsliklar va o'quv qo'llanmalarining matni, axborot manbalari.

O'qitish metodlari, vositalari, usullari va tashkil etish shakllari, ya'ni taxsil oluvchiga pedagogik ta'sir etish texnikasi va qurollari, axborot mazmuni va didaktik maqsadlarga uyg'un xolda tanlab olinadi va amaliyotga tadbiiq etiladi. Shuningdek, bunga taxsil oluvchilarning yosh, fiziologik xususiyatlari, ta'lim muassasalarining moddiy jixozlanishi, ijtimoiy muxit xam hisobga olinadi.

Nazorat qilish, tashxislash va axborot olish usullari va vositalari: qo'yilgan maqsad va o'quv materiallari mazmuniga nisbatan tanlanadi.

Agar qo'yilgan maqsad bilan olingan natija bir-biriga mos kelsa, pedagogik jarayon tugaydi. Bunda qo'yilgan maqsad bilan olingan natijaning to'liq mosligini ta'minlanishni ko'rsatib o'tish zarur, chunki ular predmetning ob'ektiv muxim qonunlaridan kelib chiqadi.

Lekin pedagogik faoliyat shaxsiy-sub'ektiv emotsional xarakteriga egadir. U pedagogning individual, ijodiy qobilyatiga, kasbiy-psixologik xususiyatlariga va taxsil oluvchilarning ko'plab individual, aqliy va boshqa shaxsiy xususiyatlariga asoslanadi. Shuning uchun ham uning natijasi variativ xarakterga ega bo'lishi mumkin.

Shuni takidlash joizki, ko'rsatilgan pedagogik tuzilmaning biror elementi xam mavjud bo'lmasa, unda pedagogik jarayonning o'zi kechmaydi yoki ko'zlangan natijani to'liq bera olmaydi. Xar qanday xolda ham bunday pedagogik jarayondan ijobiy natija olish tasodifiy xarakterga ega bo'ladi.

Ta'lim texnologiyasining uziga xos belgilari:

- ta'lim maqsadlarini aniq belgilash
- ta'limni qo'yilgan maqsadga yunaltirish
- kafolatlangan natijaga intilish
- joriy natijalarni baholash
- ta'limning borishiga o'zgartirishlar kiritish
- ta'limga tuzatishlar kiritish
- ta'limni takrorlash va nazorat qilish
- tuzatish va o'zgartirish kiritilgan ta'lim natijasini baholash

O'quv materiallarining mazmunini o'rgatishda ko'zda tutilgan maqsadi, o'qituvchi va talabaar maqsadi, maqsadlarni amalga oshirish va hisobga olish varakalari, berilgan uy ishlar miqdori, mavzulari bo'yicha o'tkaziladigan test savollari, reyting nazorat bosqichlari, yuqori darajasida o'zlashtirish usuli oldindan belgilab qo'yiladi. Bu ishlarning barchasini ongda ta'lim modelini yaratishga olib keladi.

Ta'limning xarakatchan modelini ongda yaratish ta'lim texnologiyasining asosiy talablaridan biri bo'lib, bu sa'natni egallagan o'qituvchi

-ta'limning borishiga zudlik bilan o'zgartirish, qo'shimcha tuzatishlar kiritiladi;

- u ta'limni qurish, yana takroriy qurish, zarur bo'lsa yana bir bor almashtirishni osonlik bilan amalga oshiradi ;

- talabalarni xar bir mavzuni to'liq o'zlashtirishga yetaklaydi;

- ta'lim mazmunini etalon darajasida va etalon darajasidan past o'zlashtirgan o'quvchilarni guruxlarga ajrata oladi;

-xar bir guruxga mos keladigan ish uslubini zudlik bilan tanlay oladi;

- talabalarining qobiliyati, extiyoj va qiziqishlariga mos keladigan vositalar tizimini, muammolarini ishlab chiqadi ;

- sust o'zlashtiruvchi talabalar bilan qo'shimcha mashg'ulot, qo'shimcha topshiriqlarni bajarish uchun shart- sharoit tayyorlaydi.

Ta'limni loyixasini amalga oshirishda quydagi ishlarga aloxida e'tibor qaratiladi:

-o'rganilayotgan mavzu bo'yicha maqsad, vazifalar bilan talabalarni oldindan tanishtirish, muammo, topshiriqlarni, shuningdek, uy vazifalari, mustaqil ishlarni, ularni bajarish tartibi, paytini e'lon qilish, mavzuni to'liq o'zlashtirish bo'yicha ko'rsatmalar berish, etalon darajasida o'zlashtirish me'yorlarini aytib berish;

- o'quvchilarning faol, mustaqil faoliyatini rag'batlantirish, bolalar diqqatini bo'lim yoki mavzu mazmuniga tortish, uni qanday o'rgatish zarurligini aytib, bilishga qiziqish uyg'otish o'qish-o'rganishga xavas, muammolarni bajarishga extiyoj uyg'otish. Emotsiyalar, tafakkur xodisalari bilimlarni o'quv xolatlariga tadbiiq etish yo'llari orqali mavzu bo'yicha ma'lumotlar to'plash, to'plangan ma'lumotlar yuzasidan joriy nazoratni tashkil etish, mavzuni to'liq o'zlashtirishga oid o'zgartirish, qo'shimcha, tuzatishlarni belgilash;

- bo'lim yoki mavzu buycha umumiy xulosalar chiqarish, chiqarilgan xulosalarni murakkab o'quv xolatlariga tatbiiq qilish. Oraliq nazorat natijalariga ko'ra mavzu yoki bo'lim bo'yicha axborot to'plash, to'plangan axborotlarga ishlov berish jarayonlarida talabalar erishgan yutuqlarni taxlil qilish, talabalarining bilim, malakasi, ijodiy faoliyat tajribasi, munosabatlaridagi kamchilaklarini ko'rsatish, guruhning xar bir talabasiga yakuniy nazoratgacha bajaradigan qo'shimcha topshiriqlar berish, talabalarni o'quv materiallarini yanada atroflicha etalon darajasida o'zlashtirishga rag'batlantirish;

-yakuniy nazoratning asosiy funktsiyasi talabalarining ma'lumot va ta'lim mazmuni elementlarini etalon darajasida o'zlashtirishlarini aniqlash, etalon darajasidan past o'zlashtirgan talabalarni ogoxlantirish, qo'shimcha topshiriqlar berish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kaldbekova Anargul, Begzod Xodjayeov "O'quvchilarning bilish faolligini oshirish yo'llari" (metodik qo'llanma) 2006 yil.

2. J.F.Yo'ldoshev, S.A.Usmonov, "Pedagogik texnologiya asoslari", Toshkent "O'qituvchi" nashriyoti, 1997 yil.

3. A.A'zamov A.Yusupov «O'quvchilarga bilim berishda» innovatsion usullardan foydalanish Toshkent-2002 yil.

OLIIY TA'LIMDA NAZARIY BILIMLARNI AMALIYOTGA TATBIIQ ETISHNING AHAMIYATI

*G'ayratov Otabek Baxtiyor o'g'li
Abduvohidov Sultonbek G'ayrat o'g'li
Qo'chqorov Isroil Anvar o'g'li*

Maktab menejmenti yo'nalishi 4-bosqich talabalari, Jizzax DPU

Annotatsiya:

Ushbu maqolada oliy ta'limda nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiiq etishning ahamiyati tahlil qilinadi. Nazariy bilimlar ta'lim jarayonining asosi bo'lsa-da, ularni amaliyotda qo'llash talabalarining professional o'sishida muhim rol o'ynaydi. Maqola amaliyot orqali o'rganish, ta'lim